

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Kerekes Gyöngyi ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Knittel Ákos ügyvéd (által képviselt alperes ellen kölcsön megfizetése iránt a Siófoki Városi Bíróságnál 5.P.20 546/2008. szám alatt megindított és másodfokon a Somogy Megyei Bíróság 2.Pf.20 468/2009/3. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2010. évi március hó 2. napján tartott tárgyaláson meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy tizenöt nap alatt fizessen meg a felperesnek 100 000 (egyszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felek 1997. novemberétől 2005. november-december végéig élettársi kapcsolatban éltek. Az alperes tulajdonában álló S.-i ingatlanban laktak, amelyben az alperes a felperes segítségével éttermet üzemeltetett. A felperes 1997. novemberében 400 000 forintot, 1998. januárjában 80 000 forintot, 1998. augusztus-szeptemberében pedig 1 500 000 forintot adott kölcsön az alperesnek. Az alperes kezdeményezésére a felek dr. G. L. közjegyző előtt 1998. december 11-én kölcsönszerződést írtak alá. Ez tartalmazta, hogy a felperes kölcsönad az alperesnek 4 000 000 forintot, amelyet az alperesnek 2003. december 31. napjáig kell egyösszegben kamatmentesen visszafizetnie. Az élettársi kapcsolat megszakadása után a felperes több ízben is kérte az alperest a kölcsön visszafizetésére, erre azonban nem került sor. 2008. április 7-én a felperes ügyvéd útján felszólította az alperest a 4 000 000 forint és kamatai megfizetésére, majd keresetet indított az alperes ellen.

A felperes keresetében a Ptk. 523. §-ára alapítottnan 4 000 000 forint és ennek 2004. január 1. napjától járó, a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerinti kamatai, valamint a perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a felperestől csak 1 000 000 forint kölcsönt kapott, amelyet 2003. őszén visszafizetett. Nem vitatta, hogy a közjegyző előtt a kölcsönszerződést aláírta, azonban arra hivatkozott, hogy az 1 000 000 forint visszafizetésekor a szerződést összetépték, mert a teljes tartozást rendezettnek tekintették.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének helytadott és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 4 000 000 forintot és ennek törvényes kamatait, valamint rendelkezett a perköltség viseléséről. Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes nem vitásan kötelezettséget vállalt arra, hogy megfizet a felperesnek 2003. december 31-ig 4 000 000 forintot. Az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy 1 000 000 forintot visszafizetett, illetve, hogy a teljes tartozást rendezettnek tekintették a felek. Az alperes állításával szemben a perben kihallgatott tanúk 2004. augusztusában is látták még a felek által aláírt kölcsönszerződést, így 2003. őszén az alperes állításával szemben annak széttépésére nem került sor. N. K. M. tanú vallomásából az is megállapítható volt, hogy a felperes az életközösség megszakadását követően folyamatosan kérte a 4 000 000 forint összeg visszafizetését, amelyet az alperes többször meg is ígért. A bíróság szerint tehát annak ellenére, hogy a felperes állítása szerint is 1 980 000 forint kölcsön átadására került sor, az alperes általa sem vitatottnan 4 000 000 forint visszafizetését vállalta, ezt a megállapodást pedig a felek utólag nem érvénytelenítették.

A másodfokú bíróság az alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel a döntés indokolását azzal egészítette ki, hogy az alperes a fellebbezésében alaptalanul hivatkozott a kölcsönszerződés jóerkölcsbe ütközésére, amely miatt a kölcsönszerződés érvénytelen lenne. Az alperes ugyanis ilyen tartalmú viszontkeresetet az elsőfokú eljárásban nem adott elő és a másodfokú eljárásban ennek előterjesztésére már nincs lehetőség.

A jogerős ítélettel szemben az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a támadott ítélet alapját képező szerződés semmisségének a megállapítását kérte. Előadta, hogy a Ptk. 234. § (1) bekezdése szerint a semmis szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat, így nincs jelentősége annak, hogy a szerződés

jóerkölcsbe ütköző voltára csak a fellebbezésében hivatkozott. A bíróságnak a semmisségi okot hivatalból is észlelnie kellett volna, hiszen a felperes maga is elismerte, hogy összesen 1 980 000 forintot adott át az alperesnek, ezzel szemben 4 000 000 forint visszafizetését kéri. Ennek alapján a szerződés jóerkölcsbe ütközése önmagában is megállapítható, ugyanakkor az alperes álláspontja szerint még ennek az összegnek az átadására sem került ténylegesen sor, a felperes csupán 1 000 000 forint kölcsönt nyújtott, amelyet az alperes visszafizetett a felperesnek.

A felülvizsgálati kérelem szerint tehát a semmisségi okra történő hivatkozást a másodfokú bíróság jogszabálysértően hagyta figyelmen kívül és az ügyben a Pp. 141. § (6) bekezdését alkalmazta, amely eljárásjogi határidőt tartalmaz. A Ptk. 234. §-ában foglalt anyagi jogi rendelkezés elsőbbséget élvez.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

Helytálló a felülvizsgálati kérelem abban a részében, hogy az alperesnek a szerződés semmisségére való hivatkozása körében nem kellett viszontkeresetet előterjesztenie, szemben a másodfokú ítéletben foglaltakkal. Az alperes ellenkérelmében, védekezése körében is előadhatta azt, hogy álláspontja szerint a szerződés semmis.

A Ptk. 234. §-ának (1) bekezdése alapján a szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat, így arra a másodfokú eljárás során is sor kerülhet. Ezt az anyagi jogi rendelkezést a Pp. szabályozásával, az eljárási szabályokkal összhangban kell értelmezni, illetve alkalmazni. A Pp. 235. § (1) bekezdése által is idézett Pp. 141. § (6) bekezdése értelmében, ha a felek valamelyike tényállításának, nyilatkozatának előadásával, bizonyítékainak előterjesztésével - a (2) bekezdésben előírt kötelezettsége ellenére - alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének a bíróság felhívása ellenére sem tesz eleget, a bíróság a fél előadásának, előterjesztésének bevárása nélkül határoz kivéve, ha álláspontja szerint a fél előadásának, előterjesztésének bevárása a per befejezését nem késlelteti. A fél számára az anyagi jog által megengedett jognyilatkozatot tehát abból a szempontból kell vizsgálni, hogy az igényeli-e bizonyítás lefolytatását, illetve az előterjesztése a per befejezését késlelteti-e. Abban az esetben, ha a fél a fellebbezésében olyan előadást tesz, amelynek vizsgálatához bizonyítási eljárás lefolytatása szükséges, a vizsgálatra a másodfokú bíróság

főszabályként nem köteles, figyelemmel arra, hogy a másodfokú eljárásban a Pp. 235. § (1) bekezdése értelmében új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására csak nagyon szűk körben kerülhet sor.

Abban az esetben viszont, ha a fél az elsőfokú eljárásban rendelkezésre álló tények és bizonyítékok alapján kéri a fellebbezésben az általa felhívott semmisségi ok vizsgálatát, annak a másodfokú bíróság által történő megállapítását, tehát új tényt nem ad elő, új bizonyítékot nem kíván a perbe bevezetni, a semmisségi ok vizsgálatára a másodfokú bíróság is köteles, miután a semmisségi ok észlelésére hivatalból is lehetősége van a bíróságnak. A felülvizsgálati kérelem annyiban tehát megalapozott, hogy az alperes által megjelölt semmisségi okot a másodfokú bíróságnak érdemben meg kellett volna vizsgálnia. Ugyanez irányadó a felülvizsgálati eljárásban is. A felülvizsgálati kérelem alapján ezért a Legfelsőbb Bíróság a semmisségi ok fennállását érdemben vizsgálta.

Az alperes a felperessel kötött szerződése jóerkölcsbe ütközését a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján arra alapította, hogy a felperes 1 980 000 forint kölcsön helyett 4 000 000 forint visszafizetését kéri. A Legfelsőbb Bíróság szerint ebben a körben nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a peres felek között, akkor amikor az alperes a 4 000 000 forint összeg visszafizetését vállalta, még családi, élettársi kapcsolat állt fenn. A családi kapcsolatokban a Ptk. 201. § (1) bekezdés szerinti visszterhesség vétele ritkán érvényesül. A felperes az alperes éttermében rendszeresen dolgozott, ebbe a munkába a lánya is besegített. Az alperes maga kezdeményezte, hogy a megállapodásukat közjegyző előtt írják alá, és ő maga ajánlotta a 4 000 000 forint összeg megfizetését is. Az alperes tehát a felvett kölcsön mellett a felperesnek az életközösség alatt javára végzett egyéb munkáit is honorálni kívánta. A jelentősebb összeg visszafizetésének vállalása mellett szól az a körülmény is, hogy az alperes a kölcsönt kamatmentesen, több mint öt év időtartamra kapta.

A kialakult bírói gyakorlat alapján a szerződés akkor ütközik a jóerkölcsbe, ha a társadalom által általánosan elfogadott erkölcsi elveket sérti. A jelen ügyben ez nem állapítható meg. Nem sérti a társadalom általános értékítéletét, ha az együttélő felek egymást kisegítik és az egyik fél anyagi segítsége fejében a másik fél egy nagyobb összeg visszaadását vállalja.

A kifejtettek alapján a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (3) bekezdése értelmében hatályában fenntartotta.

Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdésében foglaltak szerint köteles megfizetni a felperesnek a felülvizsgálati eljárással felmerült költségeit. Ennek összegét a Legfelsőbb Bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése alapján állapította meg.

Az alperes teljes személyes költségmentességben részesült, ezért az általa le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) és 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2010. március 2.

Dr. Kollár Márta sk. a tanács elnöke, Tamáné dr. Nagy Erzsébet sk. előadó bíró, dr. Wellmann György sk. bíró.

Kovácsné

A kiadmány hitelélül:

bírósági írnok